

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Консультавання в системі психологічної та соціальної реабілітації»

Професійний обов'язковий компонент
за освітньо-професійною програмою «Психологічна і соціальна реабілітація»
підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053
«Психологія», у галузі знань 23 «Соціальна робота» за спеціальністю 231
«Соціальна робота»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на 2024- 2025
навчальний рік.

Протокол від _____ 2024р. № _____

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Консультавання в системі психологічної та соціальної реабілітації»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація (опис) навчальної дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Консультування в системі психологічної та соціальної реабілітації» (професійний обов'язковий компонент ОК 14 освітньо-професійної програми «Психологічна і соціальна реабілітація») спрямовані на формування уявлень про систему вищої школи, професійну адаптацію до соціально-психологічної діяльності в процесі включення до професійної спільноти. Отримані знання допомагають розвинути соціальні та практичні вміння, що забезпечують кваліфіковане виконання своїх професійних обов'язків, соціально-психологічну та особистісну готовність до виконання професійних обов'язків в соціально-психологічній діяльності.

Даний освітній компонент передбачає теоретичне і практичне оволодіння здобувачами вищої освіти системою знань про соціальні та психологічні основи консультування діяльності та навичок, управління аудиторією в процесі викладання матеріалу, а також управління груповою динамікою в професійній спільноті.

Навчальна дисципліна передбачає розширення соціальних та психологічних знань у сфері консультативної діяльності, що сприятиме формуванню належної професійної компетентності в професійній діяльності.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Гонтаренко Людмила Олександрівна, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнко, 8, кабінет № 215. Номер телефону:
E-mail	lgontarenko910@gmail.com
Наукові інтереси	- соціальна робота; - соціальна психологія; - психологія професійної діяльності; - історія становлення соціальної роботи.
Професійні здібності	- професійні знання і значний досвід роботи в студентських аудиторіях в процесі вивчення гуманітарних дисциплін;
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. The Modern Approach to Rapport Building with Children Affected by Crisis Events. Yanina Ovsianikova, Svitlana Liebiedieva, Diana Pokhilko, Nataliia Onishchenko, Liydmila Gontarenko, Yurii Shyrobokov. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience ISSN: 2068-0473 e-ISSN: 2067-3957 Covered in: Web of Science (WOS); PubMed.gov; IndexCopernicus; The Linguist List; Google Academic; Ulrichs; getCITED; Genamics JournalSeek; J-Gate; SHERPA/RoMEO; Dayang Journal System; Public Knowledge Project; BIUM; NewJour; ArticleReach Direct; Link+; CSB; CiteSeerX; Socolar; KVK; WorldCat; CrossRef; Ideas RePeC; Econpapers; Socionet. 2021, Volume 12, Issue 4, pages: 532-542. Web of Science Core Collection 1. L. Gontarenko ; A. Kuchak; L. Martyniuk; M. Tsilyna; N. Boichuk Analysis of Trends in the Development of Informational Educational Resources in Modern Conditions. Journal of Higher Education Theory and Practice, [S. l.], v. 22, n. 16, 2022.

	<p>DOI: 10.33423/jhetp.v22i16.5608. Disponível em: https://articegateway.com/index.php/JHETP/article/view/5608. Scopus</p> <p>2. Maksym Iasechko, Mykhailo Kharlamov, Hanna Skrypchuk, Kateryna Fadyeyeva, Liydmila Gontarenko, Oksana Sviatnaia A inteligencia artificial como tecnologia do future no estagia do future no estagio atual de desen. laplage em revista// v/ 7 n. Extra-D(2021): July/Aug. Universidade e ciencia: dialogos possiveis/ artigos. p. 391-397. (у співавторстві) (наукометрична база Web of Science Core Collection)</p> <p>3. D Pokhilko, Y Ovsianikova, S Liebidieva, N Onishchenko, L. Gontarenko. The modern approach to rapport building with children affected by crisis events. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience ISSN: 2068-0473 e-ISSN: 2067-3957 Covered in: Web of Science (WOS); PubMed.gov; IndexCopernicus; The Linguist List; Google Academic; Ulrichs; getCITED; Genamics JournalSeek; J-Gate; SHERPA/RoMEO; Dayang Journal System; Public Knowledge Project; BIUM; NewJour; ArticleReach Direct; Link+; CSB; CiteSeerX; Socolar; KVK; WorldCat; CrossRef; Ideas RePeC; Econpapers; Socionet. 2021, Volume 12, Issue 4, pages: 532-542. Web of Science Core Collection</p> <p>4. M. Iasechko, M. Kharlamov, H. Skrypchuk, L. Gontarenko, K. Fadyeyeva. Artificial intelligence as a technology of the future at the present stage of development of society. A inteligencia artificial como tecnologia do future no estagia do future no estagio atual de desen. Laplage em revista. v/ 7 n. Extra-D(2021): July/Aug. Universidade e ciencia: dialogos possiveis/ artigos. p. 391-397. LAPLAGE EM REVISTA 2021-07-21 Стаття в научному журналі DOI: 10.24115/s2446-622020217extra-d1119p.391-397. (у співавторстві) Web of Science Core Collection</p> <p>5. Гонтаренко, Л. О., Демченко, О. М., & Хміль, Н. А. (2023). Технології дистанційного навчання в контексті діджиталізації освітнього процесу: вибір інструментів, контроль якості. <i>Академічні візії</i>, (20). https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/400</p> <p>6. Юрченко Л.І., Гонтаренко Л.О. Волонтерство як елемент соціальної відповідальності людини і суспільства. Всеукраїнській науковій конференції 5 травня 2023 р. «Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: доба нестійкої інституційності» Дніпропетровського національного університету внутрішніх справ, кафедра гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності м. Дніпро.</p> <p>7. Гарашко О.Г., Гонтаренко Л.О. Стрес та стресостійкість як провідні елементи життя та різних форм навчання. Актуальні проблеми права, психології та педагогіки в умовах війни: матеріали міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. 13-14 квітня 2023 р. Білоцерковський НАУ. 207 с, С. 179-181.</p> <p>8. Юрченко Л. І., Гонтаренко Л.О. Культурно-інтегруюча роль знакової системи мови та комунікації у визначенні соціальної політики України: міждисциплінарний глобалізаційний дискурс. <i>Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота)</i> : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2023. Вип. 1(8). DOI : https://doi.org/10.51706/2707-3076-2023-8-20. (фахове видання України)</p> <p>9. Юрченко Л. І., Гонтаренко Л.О. «Еволюція уявлень про відповідальність в соціально-екологічному ціннісному аспекті» / Матеріали Всеукраїнській науково-методичній конференції «Ціннісне орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції», 18 червня 2022 р., м. Суми. – С.</p> <p>10. Гонтаренко Л.О. Особливості соціальної реабілітації вимушено переміщених осіб. Розвиток життєвих навичок особистості та плекання стійкості у часи воєнних викликів в Україні: матеріали XI Наук.-практ. Семінару, 14 листопада 2023 р. / за заг. ред. К. С. Волкової, О. І. Рассказової, М. В. Білозерової ; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2023. – 187 с.</p> <p>11. Гонтаренко Л. Необхідність змін соціально-стратегічних комунікацій. Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та оборони: проблеми, досвід, перспективи : IV міжнар. наук.-практ. конф., 27 верес. 2023 р.: тези доповідей / Міністерство оборони України, НУОУ. К.: НУОУ, 2023. 406с.</p> <p>12. Юрченко Л.І., Гонтаренко Л. Філософське осмислення феномену екологічної безпеки. Забезпечення стійкості у складних умовах: збірник матеріалів доповідей учасників міжнародної міждисциплінарної науково-</p>
--	---

	<p>практичної конференції. (Харків – Брістоль, 8 червня 2023 р.). Харків, 2023. 288с.</p> <p>13. Мацакова А.І., Гонтаренко Л.О. Необхідність мультиреабілітаційного підходу після визволення з-під окупації. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу: проблеми, рішення, перспективи. 26-27 жовтня 2023 року. Запоріжжя. Україна.</p> <p>14. Діхтяренко Т.В., Гонтаренко Л.О. Професійно-психологічні особливості діяльності піротехніків у зоні ведення військових дій. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу: проблеми, рішення, перспективи. 26-27 жовтня 2023 року. Запоріжжя. Україна.</p> <p>15. Юрченко Л. І., Гонтаренко Л.О. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу: проблеми, рішення, перспективи. 26-27 жовтня 2023 року. Запоріжжя. Україна.</p> <p>16.</p>
--	---

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/time-table/teacher?id=466>)

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 215. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувача вищої освіти системи знань основ психологічних та соціологічних особливостей діяльності здобувачів вищої освіти, соціальної та психологічної реабілітації.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна, вечірня)
Статус дисципліни	вибіркова
Рік підготовки	1-2-й
Семестр	2-3й
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	8
- кількість модулів	4
- загальна кількість годин	240/120
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	40/20
- практичні заняття (годин)	
- семінарські заняття (годин)	50/24
- лабораторні заняття (годин)	
- курсовий проект (робота) (годин)	

- інші види занять (годин)	
- самостійна робота (годин)	150/75
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	диференційний залік екзамен

Передумови для вивчення дисципліни – ОК 3 - Кризові стани особистості: феноменологія, термінологія, механізми формування, особливості проявів, ОК 4 - Соціальна робота та організація діяльності соціальних служб.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Соціально-психологічне консультування» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
231 «Соціальна робота»	
Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Розв'язувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.	ПРН 1
Розробляти програми соціально-психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях.	ПРН 6
Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи	ПРН 7
Розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості психологічних і соціальних послуг та управлінських рішень	ПРН 11
Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.	ПРН 12
Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.	ПРН 13
Вирішувати фахові завдання в організації психологічної і соціальної реабілітації професійного контингенту сектору безпеки та оборони України та постраждалого населення.	ПРН 16
Застосовувати інноваційні технології і групові форми соціально-	ПРН 17

психологічної реабілітації при роботі з психотравмою в осіб, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного, природного, соціального або воєнного характеру.	
Здійснювати систему реабілітаційних заходів, спрямованих на збереження, відновлення та корекцію психологічного здоров'я фахівців сектору безпеки та оборони України та інших верст населення.	ПРН 18

- формування у здобувачів вищої освіти наступних очікуваних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК, ФК
231 «Соціальна робота»	
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК 1.
Здатність розробляти і управляти проектами.	ЗК 2
Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	ЗК 3.
Здатність спілкуватися іноземною мовою.	ЗК 4
Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.	ЗК 6.
Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	ЗК 7.
Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК 8.
Навички міжособистісної взаємодії.	ЗК 9.
Здатність працювати в команді.	ЗК 10
Здатність до розуміння та використання сучасних теорій, методологій і методів соціальних та інших наук, у тому числі методи математичної статистики та кількісні соціологічні методи, стосовно завдань фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціальної роботи.	СК 1.
Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.	СК 2.
Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.	СК 3
Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціальної роботи.	СК 4
Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства.	СК 5
Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.	СК 6
Здатність до професійної рефлексії.	СК 7
Здатність до спільної діяльності та групової мотивації, фасилітації процесів прийняття групових рішень.	СК 8
Здатність виявляти ініціативу та підприємливість задля вирішення соціальних проблем через упровадження соціальних інновацій.	СК 10

Здатність виявляти професійну ідентичність та діяти згідно з цінностями соціальної роботи.	СК 11
Здатність до формування позитивного іміджу професії, її статусу в суспільстві	СК 13
Здатність до ефективного менеджменту організації у сфері соціальної роботи.	СК 14
Здатність до оволодіння навичками самостійного опанування новими знаннями, використовуючи сучасні освітні та дослідницькі технології у соціальній сфері.	СК 15
Здатність здійснювати практичну і дослідницьку діяльність щодо ефективного вирішення завдань психологічної і соціальної реабілітації професійних контингентів сектору безпеки та оборони України та постраждалого населення.	ФК 1.
Здатність будувати реабілітаційний процес із врахуванням порушень функцій організму і психіки працівників різних підрозділів сектору безпеки та оборони України та інших верст населення.	ФК 2.
Здатність застосовувати інноваційні технології і групові форми соціально-психологічної реабілітації при роботі з психотравмою в осіб, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного, природного, соціального або воєнного характеру	ФК 3

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Соціально-психологічне консультування як система реабілітації.

Тема 1.1. Консультування як метод надання психосоціальної допомоги. Історія служб консультативної допомоги.

Тема 1.2. Індивідуальні фактори та соціальна адаптація у контексті проблем клієнта.

Тема 1.3 Особливості консультативної роботи з різними категоріями та цільовими групами клієнтів.

Тема 1.4. Основні підходи та ефективність соціальної взаємодії консультативної роботи з клієнтами. Специфіка консультування у соціальній роботі.

Тема 1.5. Сутність та види консультування в соціальній роботі. Соціальна адаптація клієнта.

МОДУЛЬ 2. Теоретичні та практичні основи соціального консультативного процесу.

Тема 2.1. Завдання, принципи соціального консультування.

Тема 2.2. Форми і види соціальної консультативної допомоги. Консультативний

контакт.

Тема 2.3. Техніки і прийоми соціального консультування. Технології проведення інтерв'ю.

Тема 2.4. Консультування сім'ї в системі соціальної реабілітації

Тема 2.5. Практичне консультування цільових груп

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Денна (вечірня) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		семінарські (практичні) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
3 - й семестр						
Модуль 1. Соціальне консультування і клієнти.						
Тема 1.1. Консультування як метод соціальної роботи. Історія служб консультативної допомоги.	12	2	2		8	
Тема 1.2. Індивідуальні фактори та соціальна адаптація клієнта	12	2	2		8	
Тема 1.3. Особливості консультативної роботи з різними категоріями клієнтів.	12	2	2		8	
Тема 1.4 Основні підходи та ефективність соціальної взаємодії консультативної роботи з клієнтами..	12	2	2		8	
Тема 1.5. Сутність та види консультування в соціальній роботі.	12	2	4		5	

Соціальна адаптація клієнта						
Разом за модулем 1	60/	10/	12		37	
Модуль 2. Теоретичні та практичні основи соціального консультативного процесу.						
Тема 2.1. Завдання, принципи соціального консультування.	12	2	2		8	
Тема 2.2. Форми і види соціальної консультативної допомоги.	12	2	2		8	
Тема 2.3. Техніки і прийоми соціального консультування.	12	2	2		8	
Тема 2.4. Консультування сім'ї в системі соціальної реабілітації	12	2	2		8	
Тема 2.5. Практичне консультування цільових груп	12	2	4		6	
Разом за модулем 2	60	10	12		38	
Разом	240/120	40/20	50/24		150/75	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальне консультування як індивідуальний метод роботи	2
2	Соціальна адаптація у контексті проблем клієнта	2
3	Особливості консультування різних цільових груп	2
4	Основні підходи у соціальному консультуванні	2
5	Сутність та види консультування в соціальній роботі. Соціальна	4
6	Професійне консультування та ефективність соціальної взаємодії	2
7	Структура, етапи, техніки проведення консультування та інтерв'ю	2
8	Професійні навички та етика консультування в соціальній роботі.	2
9	Консультування сім'ї в системі соціальної реабілітації	2
10	Практичне консультування цільових груп	4
	Разом	24

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань.

Модуль 1.

1. Зміст і особливості функцій соціального консультування.
2. Роль консультування у професійній діяльності соціального робітника.
3. Порівняльна характеристика рівнів здійснювання соціального консультування..
4. Сфери застосування соціального консультування.
5. Адаптація і соціалізація клієнта.
6. Характеристика адаптованості клієнта.
7. Вплив віку на формування адаптованості.
8. Чинники дезадаптованості.
9. Використання соціального консультування у підвищенні адаптованості..
10. Порівняйте проблеми жінок і чоловіків.
11. Порівняйте проблеми дітей і людей похилого віку.
12. Вплив факторів на виникнення проблем у клієнта.
13. Причини виникнення соціоекономічних факторів.
14. Методологічні основи розробки соціальних технологій.
15. Аналіз основних підходів до групування соціальних технологій.
16. Ефективність використання соціальних технологій.
17. Оцінка досвіду соціальної роботи.
18. Диференціація соціальних технологій.
19. Технологізація діяльності особистості.
20. Соціальні технології як алгоритм реалізації соціальних процесів.
21. Компоненти технологізації соціальної роботи.
22. Діагностична функція соціальної роботи як різновид професійної діяльності.
23. Соціальне консультування і проблеми клієнта.
24. Опишіть технологічний процес діагностики в соціальній роботі.
25. Науковий супровід соціальних проектів.
26. Оцінка ефективності конкретного соціального проекту.
27. Роль професійного спілкування у консультуванні.
28. Соціологічні методи у соціальній діагностиці.
29. Основні ознаки відміни різних видів діагностики.

Модуль 2.

1. Принципи ефективності діагностики.
2. Генезис діагностики особистості.
3. Спілкування з «важкими» клієнтами.
4. Моделі спілкування з клієнтами.
5. Наведіть приклади використання невербального спілкування.
6. Проблеми, які виникають у спілкуванні з клієнтами.
7. Ефективність взаємодії консультанта і клієнта.
8. Причини виникнення помилок при взаємодії.

9. Правила встановлення контакту.
10. Порівняйте проблеми клієнтів різного віку.
11. Проблеми у соціальному консультуванні з жінками.
12. Напишіть правила ефективної взаємодії консультанта і клієнта.
13. Типові помилки при взаємодії.
14. Складіть і заповніть порівняльну таблицю проблем клієнтів різного віку.
15. Особливості проблем жінок.
16. Порівняйте поведінковий підхід та діагностичний.
17. Етапи становлення консультативної служби.
18. Труднощі розвитку консультативної допомоги.
19. Специфіка становлення консультативної роботи в Україні.
20. Причини використання консультування у соціальній роботі.
21. Порівняйте конкретне і програмне консультування.
22. Обґрунтуйте зв'язок консультування і практичної соціальної роботи.
23. Проблеми соціального консультування.
24. Наведіть приклад проблеми клієнта і обґрунтуйте вид консультування.
25. Заповніть таблицю з проблем клієнта і видів консультативної допомоги.
26. Порівняльна характеристика контактного і дистанційного консультування.
27. Відповідальність клієнта і консультанта у різних видах консультування.
28. Ефективність підготовчого етапу.
29. Порівняйте етапи психологічного консультування і соціального консультування.
30. Застосування процедур на різних етапах консультування.
31. Ефективність підготовчого етапу.
32. Застосування процедур на різних етапах консультування.
33. Особливості завершення контакту.
34. Вмінні і навички спеціаліста-консультанта.
35. Зовнішні риси консультанта.
36. Оберіть роль консультанта і обґрунтуйте вибір.
37. Використання особистих ресурсів консультанта.
38. Етичні принципи проведення консультації.
39. Ефективні техніки проведення консультування.
40. Обґрунтуйте використання різноманітних технік.
41. Позиції консультанта і клієнта.
42. Засоби отримання інформації в консультуванні.
43. Необхідність проведення зворотного зв'язку.
44. Технологія проведення інтерв'ю.
45. Випадки, коли використовується соціально-психологічне консультування.
46. Підготовка спеціаліста до проведення соціально-психологічного консультування.
47. Види соціально-психологічного консультування.
48. Специфіка соціально-психологічного консультування.
49. Специфіка проведення консультування у закладах освіти.
50. Проблеми клієнтів у сфері освіти.
51. Консультування батьків учнів.

52. Проблеми сучасної сім'ї.
53. Моделі консультування сім'ї.
54. Консультування неблагополучних сімей.
55. Помилки у консультування сім'ї.
56. Проблеми клієнтів «групи ризику».
57. Специфіка консультування цільових груп.
58. Причини залучення спеціалістів до консультування цільових груп.
59. Порівняльний аналіз консультування цільових груп і інших категорій.
60. Вимоги до консультанта.
61. Проблеми супервізії та підвищення кваліфікації у консультуванні.
62. Попередження помилок консультанта.
63. Консультант і нестандартні ситуації.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, модульні контрольні роботи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: лекція, пояснення, бесіда, обговорення матеріалу що вивчається;
- наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається, а саме проблемний виклад та частково-пошуковий;
- робота з навчально-методичною літературою та із використанням технічних ресурсів;
- самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований залік, екзамен, індивідуальні завдання, есе, реферати, доповіді, тощо.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі індивідуального опитування; виступів на семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань; виконання модульних контрольних робіт тощо.

Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційного заліку та іспиту.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції*	5	0	0
	семінарські заняття	6	3	18
	модульний контроль*	1	20	20
Разом за модуль 1				38
Модуль 2	лекції*	5	0	0
	семінарські заняття	6	3	18
	модульний контроль*	1	20	20
Разом за модуль 2				38
Разом за поточний контроль				76
III. Екзамен				24
Індивідуальна робота (додаткові бали)				7
Разом за всі види навчальної роботи				100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (від 0 до 3 балів):

3 бали - завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Граматично і стилістично без помилок оформлений звіт;

2 бали - завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

1 бали - завдання виконане частково, у звіті допущені незначні помилки.

0 балів - завдання не виконане або у звіті допущені значні помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти, які дозволяють отримати додаткові бали:

7 балів – тему розкрито в повному обсязі, всі положення обґрунтовані, є обґрунтовані самостійні судження, обґрунтовані висновки;

6 балів – тему розкрито в повному обсязі, всі положення обґрунтовані, є самостійні судження;

5 бали - тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з

конспекту та основної навчальної літератури;

4 бали – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самостійно та інтерпретовані правильно;

3 бали – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітке;

1-2 бали – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві;

0 балів – завдання, передбачене на індивідуальну самостійну роботу, здобувачем не виконане.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з нижченаведеного переліку або індивідуальну темою погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), вміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Модульний контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт у формі есе за модулями 1 та 2.

Нарахування балів за виконання модульної контрольної роботи до 20 балів.

20-18 балів - дані відповіді на два питання із дотриманням всіх вимог до виконання;

15-17 балів - дана відповідь на одне питання із дотриманням всіх вимог до виконання та надано відповідь з помилками на друге питання;

10-14 балів - дана відповідь на одне питання із дотриманням всіх вимог до виконання;

7-9 балів - відповіді дані частково із помилками;

3-6 балів - відповіді дано поверхнево, що відображує тільки уявлення про знання.

1-2 бали - дано відповідь поверхнево на одне питання;

0 балів - відповідь відсутня.

Модульна контрольна робота є складовою контролю і здійснюється за рахунок самостійної роботи в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити

володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання соціологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Перелік питань для підготовки до модульних контрольних робіт:

Модуль 1.

1. Консультування у професійній діяльності соціального робітника.
2. Визначення терміну «соціальне консультування». Сутність і основні характеристики консультування.
3. Складові соціального консультативного процесу.
4. Сутність соціальної адаптації.
5. Види, структура, механізми адаптації.
6. Вплив соціальної адаптації на соціалізацію клієнта.
7. Роль соціального консультування у регулюванні адаптивних процесів.
8. Феномен статі та психосоціальні проблеми клієнта.
9. Вікові проблеми.
10. Проблеми, які пов'язані з порушенням здоров'я.
11. Проблеми сексуальних меншостей.
12. Соціоекономічні фактори виникнення проблем.
13. Орієнтація на потреби клієнта. Соціальне виключення клієнта.
14. Цільові групи клієнтів.
15. Типологія клієнтів, які звертаються за консультативною допомогою.
16. Принципи дотримання інтересів клієнта
17. Соціологічно-орієнтовані теорії. Комплексні теорії.
Порівняльний аналіз теорій.
18. Особливості професійного спілкування.
19. Зміст, мета, засоби, функції професійного спілкування.
20. Механізми соціальної перцепції.
21. Невербального спілкування у соціальному консультуванні.
22. Бар'єри спілкування.
23. Сутність і особливості взаємодії консультанта і клієнта.
24. Види взаємодії.
25. Експертна оцінка проблеми клієнта.
26. Встановлення контакту. Техніка міжособистісної ефективної взаємодії.
27. Емпатія до клієнта, її рівні і види.
28. Зміст і завдання соціального консультування.
29. Принципи консультативної допомоги. Порівняльний аналіз консультування з іншими видами допомоги.
30. Поняття щодо консультативного процесу. Історія служб консультативної допомоги.

31. Діагностична школа. Поведінковий підхід. Функціональний підхід у консультативній допомозі.
32. Історія розвитку методу вирішення проблем.
33. Історія застосування психосоціального підходу.
34. Визначення консультування у соціальній роботі.
35. Конкретне і програмне консультування, їх характеристика.
36. Взаємозв'язок консультування і практичної соціальної роботи.
37. Практичні моделі консультанта і соціального робітника.

Модуль 2.

1. Підготовка до консультування. Етапи соціального консультування.
2. Процедура соціального консультування. Стадії контактної взаємодії.
3. Підготовка до консультування. Правила завершення контакту.
4. Етапи соціального консультування.
5. Процедура соціального консультування. Стадії контактної взаємодії.
6. Правила завершення контакту. Консультативний контакт.
7. Типи бесіди. Структура консультативної бесіди.
8. Використання допоміжних засобів. Типові помилки при проведенні бесіди
9. Професіограма консультанта.
10. Статеві особливості особистості консультанта.
11. Види спеціалізації консультантів. Поняття особистих ресурсів консультанта.
12. Принцип дотримання інтересів клієнта. Допоміжні засоби організації процесу консультування.
13. Позиційний аналіз процесу консультування.
14. Різноманітні техніки. «Мови тіла» та їх використання у консультуванні.
15. Прийоми одержання зворотного зв'язку.
16. Правила проведення інтерв'ю.
17. Соціально-психологічного консультування у соціальній роботі.
18. Особливості соціально-психологічного консультування.
19. Мета та завдання соціально-психологічного консультування.
20. Психосоціальне консультування. Модель психосоціального консультування.
21. Консультування в умовах дитячого дошкільного закладу.
22. Консультування в умовах загальноосвітньої школи.
23. Консультування в закладах, які забезпечують соціальну і психолого-педагогічну підтримку особливих дітей.
24. Поняття про консультування сім'ї. Методи і форми консультування сім'ї.
25. Врахування особливостей розвитку сім'ї у соціальному консультуванні.
26. Консультування проблемних сімей.
27. Діяльність соціальних служб з консультування.
28. Соціальні програми з розвитку консультативного методу роботи з клієнтами.
29. Консультативна робота індивідуальними та груповими методами.
30. Консультативна допомога за методом «Телефону Довіри» та «гарячої лінії».
31. Консультування цільових груп. Принципи консультативної роботи з цільовими групами.

32. Адресне консультування. Залучення фахівців до консультування цільових груп.
33. Зміст консультативного процесу в цільових групах.
34. Права та обов'язки консультанта. Організація праці консультанта.
35. Взаємовідносини консультанта з іншими фахівцями соціального захисту населення.
36. Документація консультанта.
37. Професіональні помилки консультантів. Профілактика «ефекту вигорання».

Підсумковий контроль.

Здійснюється шляхом підрахунку сумарної кількості балів, отриманих разом за всі види навчальної роботи та накопичених протягом семестру, за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі **усного екзамену**, результати якого у балах від 0 до 26 входять до загального підсумкового контролю.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з двох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання соціологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, та робити висновки та надавати оцінки, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки та розв'язувати проблеми при консультуванні.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

23-24 бали – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

18-22 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

12-17 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

6-11 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-5 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Поняття «клієнта» в соціальному консультуванні.
2. Потенційні клієнти соціального консультування.
3. Процес подолання складних життєвих обставин.
4. Орієнтація на потреби клієнта.
5. Соціальне виключення клієнтів.
6. Сім'я – як клієнт соціального консультування.
7. Особливості підходів щодо розв'язання проблем людей похилого віку.
8. Молодь та діти – як клієнти консультування.
9. Характеристика підходів до особистості клієнта у соціальній роботі.
10. Місце консультування у професійній діяльності соціального робітника.
11. Сутність і основні характеристики консультування.
12. Визначення терміну «соціальне консультування».
13. Складові соціального консультативного процесу.
14. Соціоекономічні фактори виникнення проблем.
15. Соціальна адаптація клієнта.
16. Вплив соціальної адаптації на соціалізацію клієнта.
17. Роль соціального консультування у регулюванні адаптивних процесів.
18. Типологія клієнтів, які звертаються за консультативною допомогою.
19. Культурні та етнічні детермінанти процесу консультування.
20. Принципи дотримання інтересів клієнта.
21. Соціологічно-орієнтовані теорії надання консультативної допомоги.
22. Психологічні теорії надання консультативної допомоги.
23. Комплексні теорії надання консультативної допомоги.
24. Особливості професійного спілкування у соціальному консультуванні.
25. Комунікативний потенціал консультанта.
26. Зміст, мета, засоби, функції професійного спілкування.
27. Значення невербального спілкування у соціальному консультуванні.
28. Бар'єри спілкування в процесі консультування.
29. Сутність і особливості взаємодії консультанта і клієнта.
30. Види взаємодії консультанта і клієнта.
31. Експертна оцінка проблеми клієнта.
32. Встановлення контакту. Техніка міжособистісної ефективною взаємодії.
33. Емпатія до клієнта, її рівні і види.
34. Моделі комунікації з клієнтом.
35. Стратегія взаємодії з клієнтом у консультуванні.
36. Принципи міжособової взаємодії консультанта і клієнта.
37. Класифікація потреб і проблем клієнта.
38. Причини виникнення помилок при спілкуванні
39. Аспекти спілкування з клієнтами у соціальному консультуванні.
40. Основи професійного спілкування консультанта.
41. Зміст і завдання, цілі соціального консультування.
42. Принципи консультативної допомоги.
43. Історія служб (вітчизняних та зарубіжних) консультативної допомоги.
44. Визначення консультування у соціальній роботі.
45. Взаємозв'язок консультування і практичної соціальної роботи.

46. Практичні моделі консультанта і соціального робітника..
47. Форми і види консультативної допомоги.
48. Підготовка до консультування.
49. Етапи соціального консультування.
50. Процедури соціального консультування на кожному етапі.
51. Визначення консультативного контакту.
52. Структура консультативної бесіди.
53. Правила проведення консультативної бесіди.
54. Принцип дотримання інтересів клієнта та поваги його особистості.
55. Техніки і прийоми на початку соціального консультування.
56. Техніки і прийоми у середині соціального консультування.
57. Техніки і прийоми наприкінці соціального консультування.
58. Особливості завершення консультативного контакту.
59. Технологія проведення інтерв'ю.
60. Прийоми до ефективного проведення інтерв'ю.
61. Суть соціально-психологічного консультування у соціальній роботі.
62. Модель психосоціального консультування.
63. Консультування в умовах дитячого дошкільного закладу.
64. Консультування в умовах загальноосвітньої школи.
65. Консультування в закладах, які забезпечують соціальну і психолого-педагогічну підтримку особливих дітей.
66. Методи і форми консультування сім'ї.
67. Врахування особливостей розвитку сім'ї у соціальному консультуванні.
68. Консультування проблемних сімей.
69. Моделі консультування сімей.
70. Діяльність соціальних служб з консультування.
71. Консультативна робота індивідуальними та груповими методами.
72. Консультативна допомога за методом «Телефону Довіри» та «гарячої лінії».
73. Принципи консультативної роботи з цільовими групами. Адресне консультування.
74. Зміст консультативного процесу в цільових групах.
75. Права та обов'язки консультанта.
76. Правовий захист консультанта.
77. Професіональні помилки консультантів.
78. Практична організація консультативного процесу.
79. Вплив професіональної діяльності на особистість консультанта. «Ефект вигорання».
80. Система цінностей консультанта.
81. Модель ефективного консультанта.
82. Зовнішні та вікові вимоги до консультанта.
83. Застосування допоміжних методичних засобів у консультування.
84. Організація індивідуальної роботи консультанта.
85. Планування та ведення документації у консультування.
86. Ефективність соціального консультування.

- 87. Причини недостатньої результативності консультування.
- 88. Взаємовідносини консультанта і клієнта.
- 89. Порівняння психологічного і соціального консультування.
- 90. Особистість консультанта. Якості, які необхідні до консультування.

Політика викладання навчальної дисципліни

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента): відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань можуть бути трансформовані в систему дистанційного або суміжного навчання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) здобувач має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни. Роботи, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Література:

1. Постанова про соціально-психологічну допомогу. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/824-2019-%D0%BF#Text>
2. Регіональний психологічний проект «завжди поруч»: кращі практики. https://drive.google.com/file/d/1_PlkzRJlvO5L3qseC3ffJAaEHD19crPt/view?usp=sharing
3. Бредлі Т. Ерфорд. 45 основних технік для психологічного консультування. К. Діалектика. 2022. 636 с.

4. Волкер Д. Консультування у регіональних установах соціальних служб: практика, що стоїть за теорією. Практична соціальна робота / за ред. П. Картер, Т. Джефса, М. К. Сміта. Вид. 3. Київ – Амстердам: Асоціація психіатрів України, 2016.
5. Горішна Н. М. Консультування як метод соціальної роботи у сфері протидії торгівлі людьми. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2015. Вип. 37. С. 34-37.
6. Державний стандарт консультування, затверджений Міністерством соціальної політики України 2013 року. URL:http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=153555&cat_id=102036.
7. Консультативна психологія: підручник / кол. авторів: І. С. Булах, М. Бушай, В. У. Кузьменко, Е. О. Помиткін та інші. URL: https://pidru4niki.com/78013/psihologiya/konsultativna_psihologiya
8. Консультування у різних сферах професійної діяльності. URL: https://pidru4niki.com/78048/psihologiya/konsultuvannya_riznih_sferah_profesiynoyi_diyalnosti
9. Курс «Соціальне консультування» у фаховій підготовці майбутніх соціальних працівників. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2014. №4. С. 126-133.
10. Кулик І. В. Соціальне та психологічне консультування як складові професійної діяльності в галузі соціальної роботи. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream.pdf>
11. Кулик І. В. Основи консультування: методичні рекомендації. Івано-Франківськ: НАІР. 2018. 91 с.
12. Лефтерова В.О., Мельнікова Ф.С. Соціально-психологічне забезпечення інтеграційного розвитку українського суспільства. К. Ліра. 2020. 172 с.
13. Лозінська Н.С., Пішко І.О., Олійник В.О., Хоружий С.М., Сириця М.В. Практикум з індивідуального психологічного консультування військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей. ЦУЛ, 2023, 90 с.

14. Кокур О.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О., Олійник В.О., Хоружий С.М., Ларіонов С.О., Сириця М.В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами. К. ЦУЛ. 2023. 176 с.

15. Основи психологічного консультування (лекційний курс): навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Практична психологія» / уклад. Б.А. Якимчук, І.П. Якимчук. Умань: ПП Жовтий О.О., 2013. 204 с.

16. Соціально-педагогічне консультування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Я. Харченко, Н. П. Краснова, Я. І. Юрків; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. 403 с.

17. Тригуб І. І. Соціальне та психологічне консультування як складові професійної діяльності в галузі освіти. *Акмеологія – наука XXI століття*: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2014. С. 185-191.

18. Харченко С. Я., Краснова Н. П., Юрків Я. І. Соціально-педагогічне консультування : наук.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. 403 с.

19. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: навч. посіб. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Професіонал»», 2009. 544 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>
2. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>
3. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
4. Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова: <http://hklib.npu.edu.ua/>

Розробник: доцент кафедри
Соціальних і гуманітарних дисциплін

Людмила ГОНТАРЕНКО